

С У Д Д Я
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

СТРИЖАК Андрій Андрійович

01033, м. Київ-33, вул. Жилинська, 14

тел. 238-10-39, 238-10-62

16.10.2006р. № 336-16/681

Декану
Юридичного факультету
Ужгородського національного університету

В.Яремі

Шановний Василю Івановичу!

До Конституційного Суду України надійшло конституційне подання 47 народних депутатів України щодо неконституційності Закону України «Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України “Про Конституційний Суд України” від 4 серпня 2006 року.

У зв'язку із здійсненням попередньої підготовки матеріалів у цій справі для її розгляду Конституційним Судом України і відповідно до статті 19 Закону України “Про Конституційний Суд України” надсилаю копію зазначеного конституційного подання та прошу висловити позицію вчених-фахівців факультету щодо суті тверджень, викладених у конституційному поданні.

Буду вдячний за відповідь у найкоротші терміни.

Додаток: копія конституційного подання на 3 аркушах.

З повагою

Суддя-доповідач

А.Стрижак

ВИСНОВОК

по суті тверджень, викладених у конституційному поданні щодо неконституційності Закону України „Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України „Про Конституційний суд України”

I. Аналіз відповідності Конституції України Закону України „Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України „Про Конституційний суд України”

І/ Вищим принципом існування і функціонування демократичного суспільства і правової держави є верховенство Конституції, що одночасно є основним змістом конституційного контролю. Конституційний контроль виступає у сфері стримувань і противаг, і головним його завданням є виявлення, оцінка і відновлення порушеної рівноваги. Конституційний контроль не допускає ірраціонального відтворення функціональних порушень або накопичення негативної суспільної енергії, яка, набираючи критичну масу, може привести до нової якості вибуховим способом. На практиці це вибір між динамічним, еволюційним або революційним розвитком. Конституційний контроль покликаний виключити революційність і суспільні катаклізми. Інакше кажучи, конституційний контроль є засобом і можливістю забезпечення стабільності суспільства шляхом послідовного і безперервного його функціонування. Багато учених розглядають конституційний контроль саме з позиції обмеження влади і вирішення конфліктів по конституційних повноваженнях.

Конституційний Суд України в своїй діяльності керується виключно Конституцією, забезпечувати верховенство Конституції України, захищати конституційний лад держави, конституційні права та свободи людини і громадянина присягаються судді Конституційного Суду, приносячи присягу при вступі до посади. Саме Конституція, відповідно до статті 8 має вищу юридичну силу, їй не можуть суперечити закони й інші нормативно-правові акти, що приймаються в Україні, в тому числі.

На наше переконання, Закон України „Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України „Про Конституційний суд України” прийнятий по політичним мотивам і спрямований в першу чергу на недопущення перегляду (ревізії) Закону України „Про внесення змін до Конституції України” (№ 2222-IV). З огляду на очевидні політичні мотиви, вирішення поставленого питання і відношення до нього науковців прогнозовано буде різним.

Штучність та „політична доцільність” внесення змін до Закону України „Про Конституційний суд України” не викликає сумніву. „Запровадження вказаної норми, на нашу думку, є алогічною, оскільки стаття 159 Конституції України передбачає, що „законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції”. Отже, прийняття та набуття чинності закону про внесення змін до Конституції можливе лише за попереднім позитивним висновком Конституційного суду України з цього питання. Висновок Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України вимогам статей 157 і 158 Конституції України є **обов'язковим до виконання, остаточним і не може бути оскаржений**. Тобто, якщо дотримана конституційна процедура прийняття, то питання про ревізію такого нормативно-правового акту взагалі стояти не може.

Однак, може виникнути така ситуація, що текст закону про внесення змін до Конституції України, прийнятий Верховною Радою України, може відрізнятись від того тексту який був погоджений Конституційним Судом України. Ця змодельована ситуація не є гіпотетичною, вона є реальністю. Так, текст Законопроекту № 4180 із внесеними до нього поправками, на який було

16/255
19 04

надано Висновок Конституційного Суду України 12 жовтня 2004 року), відрізняється від тексту Закону України "Про внесення змін до Конституції України", ухваленого Верховною Радою 8 грудня 2004 року № 2222-IV, який містить певні корективи технічного та змістового характеру, стосовно яких Конституційний Суд України висновку не надавав. А це не відповідає Рішенню Конституційного Суду України від 9 червня 1998 року у справі щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 158 і статті 159 Конституції України, яким було визначено, що законопроект, який за висновком Конституційного Суду України відповідав вимогам статей 157 і 158 Конституції України і до якого було внесено поправки під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України, підлягає також перевірці Конституційним Судом України щодо відповідності цього Законопроекту вимогам зазначених статей Конституції України перед прийняттям його як закону про внесення змін до Конституції України [2].

Таким чином, за наявності описаної вище ситуації обмеження юрисдикції Конституційного Суду України, що передбачене в Законі України „Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України „Про Конституційний суд України”, не відповідає статтям 124, 126, 147, 149, 150 Конституції України і небезпечно узурпацією державної влади з боку парламенту.

2/ Пункт 1 статті 150 Конституції України відносить до повноважень Конституційного Суду України вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим. Стаття 124 Конституції України поширила юрисдикцію судів на всі правовідносини, які виникають у державі, й закріпила положення, що судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. Згідно статті 147 Конституції України Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні. Він вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України. Стаття 8 Конституції України передбачає, що в „Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. **Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.**”.

Отже, на нашу думку, питання обмеження юрисдикції Конституційного Суду України може здійснюватися виключно шляхом внесення відповідних змін до Конституції України (чого зроблено не було) та спеціального закону – Закону України „Про Конституційний суд України”.

3/ Однак ситуація, що склалася не є однозначною в правовому розумінні. Конституційні закони, якими вносяться зміни в Конституцію, містять конституційні норми, які після їх вступу у силу стають складовою частиною Конституції, гарантування верховенства якої входить в обов'язок Конституційного суду. Конституція є Основним законом держави, а Конституційний суд гарантує її верховенство. Ще одна проблема пов'язана з тим, що законодавець не передбачив порядок вирішення питань про перегляд Конституції у випадках, коли Конституційний Суд міг би визнати конституційний закон неконституційним.. На теренах колишнього Радянського Союзу з подібною проблемою в 2000-2001 роках зіштовхнулася Молдова. З приводу цього було прийнято рішення Конституційним Судом Молдови № 57-58/23 від 31.05.2001 року (справа про контроль конституційності Закону N 1115-XIV від 05 липня 2000 року "Про внесення змін та доповнень в Конституцію Республіки) [3], яким було визначено, що прийняття рішення по цьому питанню не входить до компетенції Конституційного Суду Молдови. Однак в даному випадку, невідповідність прийнятого закону і законопроекту по якому давався Висновок Конституційного Суду торкалася в більшості виключно технічних моментів і ці положення не містили конституційних норм у зв'язку з чим Конституційний Суд Молдови зробив висновок, що парламент мав право приймати їх без висновку Конституційного суду.

II. Висновки

Конституційний Суд забезпечує верховенство і пряму дію норм Конституції на всій території держави і стосовно всіх суб'єктів права. Саме це є основним обов'язком Конституційного Суду України. Унікальність місії Конституційного Суду полягає у тому, що це єдиний орган державної влади, в прямий обов'язок якого входить підпорядкування політики праву, політичних акцій і рішень конституційно-правовим вимогам і формам. Він **покликаний не допускати узурпації державної влади, постійно підтримувати стан, при якому можлива лише обмежена правом влада.** Оскільки Конституційний Суд виконує функцію підпорядкування праву політичних рішень, він стоїть на варті глибинних цінностей і інтересів суспільства, одночасно забезпечуючи «плавне відмирання» тих з них, які перешкоджають динамічному розвитку цього суспільства.

У зв'язку з вищевикладеним, вважаємо, що Закон України „Про внесення зміни до розділу IV Прикінцеві та перехідні положення Закону України „Про Конституційний суд України” є таким, що не відповідає Конституції України.

Примітки:

1/ Г. Арутюнян. Актуальные проблемы совершенствования системы конституционного правосудия в переходном обществе: пример Республики Армения. <http://www.concourt.am/hr/ccl/vestnik/4-10-2000/contents.htm>

2/ Рішення Конституційного Суду України від 9 червня 1998 року N 8-рп/98 у справі щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 158 та статті 159 Конституції України (справа щодо внесення змін до Конституції України)

3/ Рішення Конституційного Суду Молдови № 57-58/23 від 31.05.2001 року (справа про контроль конституційності Закону N 1115-XIV від 05 липня 2000 року "Про внесення змін та доповнень в Конституцію Республіки) // www.constcourt.md/decisions_ru/2001/d%2005.htm.

Доцент кафедри конституційного
права та порівняльного правознавства

Рогач О.Я./